

Az újkőkor-tól az avarkor-ig

Csömör területéről számos régészeti lelet került elő, amelyeket földművelés és földmunkák alkalmával éles szemű lakói felszedtek és szakemberek kezébe juttattak. Ezeken felül rendszeres terepbejárást végeztek a földjén régészek az elmúlt két évtizedben. Sajnos, tervszerű ásatásra még eddig nem került sor. Azt mondhatjuk, hogy Csömör földje a kevésbé felkutatott területek közé tartozik. Reméljük, hogy a jövőben ez a helyzet változni fog, és ásatásokra is sor kerül, mert már az is izgalmas és értékes, ami eddig előkerült.

Újkőkor

Csömör eddig ismert legrégebbi leletei az újkőkorból (K.e. 4000-2500) származnak. Újkőkori kerámia töredékek kerültek elő az Urasági-tag, a Bab-földek területéről. Közelebről meghatározható leletek kerültek elő a Rét-pótlék területéről, ezek az újkőkor korai szakaszából származó ún. alföldi vonaldíszes kultúra hagyatékából való. (K.e. 3200-3000).

Rézkor

A rézkor (K.e. 2400-1900) emberének emlékei még nem kerültek elő Csömörön, ez azonban csak idő kérdése szerintünk. Hiszen Kerepes-Szálaska és Kistarcsa-Szilas-patak melletti domboson lakott a rézkor embere. Ami ettől is figyelemre méltóbb, hogy a rézkor kései szakaszában (K.e. 2100-1900) Pécelen létezett egy nagyobb település, melyről a magyar régészet péceli kultúrának nevezte el a Kárpát-medence nagyrészére kiterjedő népességet, a külföldi szakirodalomban ezt badeni kultúrának hívják.

Nem hiszük tehát a fentiek alapján, hogy a péceli kultúra népessége elkerülte volna Csömört.

Bronzkor

A bronzkor (K.e. 1900-800) több korszakra tagolódó idejéből ismerünk néhány leletet, amelyik Csömör földjéből került elő. Az Urasági-tag, a Szeder-völgyi-dűlő területén kerültek elő kerámia töredékek ebből a korból. Szűkebb időhatár megállapítására adott alkalmat az Erzsébet u. 64. telken előkerült leletegyüttes, mely a vatyai kultúra (K.e. 1700-1400) hagyatékának bizonyult. A középső bronzkor végén az Alföld észak-nyugati részén egy rákospalotai fázissal is számolnak a régészek (K.e. 1400-1300), ami azt jelenti, hogy ilyen korú leletek valószínűleg előkerülhetnek Csömör Földjéből.

Vaskor

A korai vaskor (K.e. 800-700) idejéből kerámia töredék került elő a Strand mögötti dűlőből.

A Kárpát-medence történetében igen jelentős nép, a kelták nyugatról érkeztek a K.e. 380-as években, terjeszkedésük során K.e. 300 körül lépték át a Duna vonalát kelet felé haladva.

A Strand mögötti dűlőben sok kelta lelet került elő. A Csömöri patak keleti oldalán egy észak-déli dombvonulaton mintegy 50x80 méteres sávban kelta telepnym figyelhető meg. A Bab-földeken ugyancsak kelta régészeti leleteket találtak. A Káposztások nevű területen pedig késő kelta, azaz időszámításunk kezdete körüli tárgyakat leltek.

ezeztől sokkal jelentősebb az a csontvázas kelta temető, amelyik az 1930-as években került elő a Strand mögötti dűlőben, az egykori homokbányában, valószínűleg a már említett kelta falu temetőjéről van szó.

A leletek közül említésre méltóak a karperecek, melyek kétfélek, pecsétlős végű tömör, illetve lemezből hajtogatott babos. Fibulák, illetve ezek töredékei, azaz ruhakapcsoló tűk. Töredékes csüngő, ruhadísz is származott ebből a temetőből. Előkerült egy hüvelyes vaskard is, amelyet valószínűleg a temetéskor összehajtottak. Vas kardkötő lánc és egyéb lánc-töredékek egészítik ki a leletegyüttest.

Római kor

Vicinius római hadvezér K.e. 2. - K.u. 1. közé tehető hadjáratának eredményeként a Dunakanyar vidékén élő osi és cotini kelta törzsek elismerték a római fennhatóságot.

A szarmata-jazigok iráni eredetű lovas-pásztor népe a Fekete-tenger északi partvidékéről és az Al-Duna mellől a K.u. 10-20

között költözött be a Kárpát-medencébe, annak a Dunától keletre lévő síkvidékeire. A szarmata-jazigok a rómaiak szövetséges népeként érkeztek és ez a szövetség jól is működött a K.u. 80-as évekig. <http://www.csomor.hu/page/show/az-ujkokor-tol-az-avarkor-ig>

Az alföldi szarmaták 93-ban betörték Pannóniába, a támadás fő iránya az Aquincum-Adony szakaszt érte, vagyis az ezzel szemben lévő bal parton vonták össze seregüket a szarmaták.

Csömör területén szarmata leletek kerültek elő a Réti-dűlők, a Rét-pótlék, a Káposztások és a Bab-földek területén.

A szarmaták legsúlyosabb támadása az aquincumi körzet ellen 178-ban következett be. az egyesített szarmata-jazig-roxolán sereg támadása 260-ban katasztrófális méretekben sújtotta a rómaiak dunai limesét, határerőd rendszerét.

A III. század végén a háborúk tovább folytak. Végül is Rómának sikerült fennhatósága alá vonni az Alföld északi részén élő szarmatákat, ennek következtében kezdték el építeni a Csörsz-árokknak nevezett védelmi rendszert a szarmaták védelmére a keletről jövő támadások ellen. Az árokrendszer építése lehet, hogy már a 320-as években elkezdődött, más vélemények szerint a 360-as években vette kezdetét.

Ez a Csörsz-árok több árokvonalból állt, az egyik Csömörtől északra húzódott. „A Duna-Tisza között átszelő legdélibb vonal – melyet Kisárokknak is neveztek – Dunakeszinél indul ki a Dunától. Fót és Mogyoród községeken keresztül éri el a Somlyó-hegy gerincét, majd a hely keleti oldalán fut le a HÉV vonalát keresztezve a kerepesi erdő sarkához. Az erdő szélén, Kerepes és Mogyoród határán lassú emelkedéssel halad a 30. sz. műútig, melyet a Patkó legmagasabb pontjánál ér el. Tovább Gödöllő és Valkó határán, majd Jászárokszálláson keresztül a Tiszáig vezet.”

Ezen a védelmi árokrendszeren belül Kerepes területén, Csömör területén is léteztek későszarmata települések. A későszarmata korban, a III-IV. században a Csömöri-pataktól délre a Réti-dűlőkben az alacsonyabb mocsaras részből kiemelkedő dombhatáron 1000x200 méteres területen későszarmata falu állt. ezzel szemben, a patak északi oldalán 270x200 méteres felületen ugyancsak későszarmata telepet figyeltek meg a régészek. Valószínű, hogy szarmata falu egyidejűleg a patak mindkét oldalára kiterjedt, azaz patak menti település volt.

A Káposztásokban nemcsak szarmata fazekasok termékeinek töredékei kerültek elő, hanem a III. századi római táltöredék is, melyet a római fazekasok eleve exportra készítettek.

A Duna bal partján, a Csömörrel szemben fekvő szakaszra tekintve csak, római ellenerődök, hídfők és vásárhelyek épültek ki. A Rákos-patak torkolatánál levő Transaquincum hídfő már a II. század végétől, a Pest Március 15. téri Contra Aquincum erődje 294-től kezdve állott fenn. Ezekből utak vezettek a barbárok földjére, a Barbaricumba, az egyik éppen a régi Kerepesi út nyomvonalán Budapesten. Ahol az út a vizesárkot, a Duna egyik ágát átszelte, ott egy hídnak kellett lennie állandó római helyőrséggel egy őrtoronnyal. Ez a fontos révállomás egyben piac is volt a szarmatákkal való kereskedelem céljából.

Avarkor

A római kort, a szarmaták világát egy keletről érkezett hatalmas nép, a hunok megérkezése söpörte el vidékünkéről 405-től kezdődően. Hun vagy hunkori leletek eddig még nem kerültek elő Csömör területéről.

Baján avar kagán 567-ben legyőzte a Kárpát-medence keleti felét addig birtokló gepidákat. A hatalmas avar szövetséges nép elől a longobárdok 568-ban elvonultak Itáliába, az avarok megszállták a Dunántúlt is, így övék lett az egész Kárpát-medence.

Bár a környéken, Kerepesen, Fóton, Veresegyházon stb. avar lelőhelyek, köztük nagyobb sírszámú temetők is ismertek, Csömörön még eddig kevés avarkori lelet került elő.

Későavar edénytöredékek kerültek múzeumba a Rét-pótlék, a Réti-dűlők területéről.

A VIII. század végén kitört avar-frank háborúk során 796-ban Nagy Károly fiát, Pipint küldte Avarország ellen, ennek

frank-allemann-bajuvár segédcapatai a Duna vonalán haladtak az Alföld felé, hogy kirabolják az avar kagán székhelyét. A győzelem után a frank sereg a Duna bal partján tért vissza Frankföldre.

<http://www.csomor.hu/page/show/az-ujkoker-tol-az-avarkor-ig>